

Akwụkwọ Daniel — Nọmba Otu Nari na Iri"} }

Njiko Uzo Ato nke Rome: Ikpughe Ihe Ncheta Amuma nke Opi ndi ahụ n'Akwụkwọ Mkpughe

Jeff Pippenger
2024-03-01

Alakuba nke ahuhu nke mbu na nke abuo nke Mkpughe isi nke itoolu nochiri anya ikpe ahụ e wetara Rom. William Miller akpowo opi ndi ahụ “ikpe puru iche” ndi e wetara Rom, ma Miller enweghi ike ihu Rom nke oge a dika njiko ato ahụ nke na-eduga uwa gaa Amagedon. Uriah Smith ghotara na opi ndi ahụ nochiri anya ikpe Chineke n'elu Rom, nakwa na opi nke ise na nke isii (Ahuhu nke mbu na nke abuo), bu ikpe n'elu uka Katolik.

“Maka n'ih i nkowa nke opi a, anyi ga-adotakwa ozo n'akwukwo nke Maazi Keith. Onye odeakwukwo a kwuru eziokwu si: ‘O siri ike ihu nkwekorita nke ndi na-akowa Akwukwo Mkpughe n'otu aka banyere akuku o bu la ozo nke Apokalips kari a nke metutara itinye opi nke ise na nke isii, ma o bu ahuhu nke mbu na nke abuo, n'ebe ndi Saracen na ndi Turk no. O doro anya nke ukwu nke na o siri ike ka a ghotahie ya. Kama ibu naani otu amaokwu ma o bu abuo na-akowa nke o bu la n'ime ha, isi nke itoolu dum nke Akwukwo Mkpughe, n'oke ha ha, juputara n'nkowa banyere ha abuo.’”

“Alaeze ndi Rom dara, di ka o si bilie, site n'imeri n'agha; ma ndi Saracen na ndi Turk bu ngwa oru ndi e ji mee ka okpukpe ugha buru ihe otiti nke nzuko Kraist dapuru n'ezi okwukwe; ya mere, kama a ga-akpo opi nke ise na nke isii, dika ndi nke mbu, naani site n'aha ahụ, a na-akpo ha ahuhu.” Uriah Smith, Daniel and Revelation, 495.

Ihe Miller na Smith amataghi banyere opi ndi ahụ dika ikpe Chineke megide Rom, bu na e wetara ikpe ndi ahụ site n'ime ka a fee anyanwu ofufe. N'afọ 321, Constantine nyere iwu mbu banyere ubochi Sode, ma afọ itoolu ka e mesiri, o si n'obodo Rom kpogaa isi obodo ahụ n'obodo Constantinople, si otu a malite usoro mmebiwanye nke Alaeze Ukwu Rom. N'isi nke iri na otu nke Daniel, Rom nke ndi na-ekpere arusi ga-achi n'ike kachasi elu ruo otu “oge,” nke nochiri anya afọ nari ato na iri isii ahụ, site n'Agha Actium, n'afọ 31 BC, ruo n'afọ 330, mgbe Constantine kewara alaeze ahụ ibu Odida Anyanwu na Owuwa Anyanwu.

O ga-abata n'udo obuna n'ebe ndi kasi baa uba nke ogbe ahụ; o ga-emekwa ihe nna ya ha emeghi, ma o bu nna nna ya ha emeghi; o ga-ekesakwa n'etiti ha anu oriri, na nkwa, na akunuba: e, o ga-atuputakwa atumatu ya megide ebe e wusiri ike, obuna ruo otu oge. Daniel 11:24.

N'ime afọ nari ato na iri isii ahụ, Alaeze Ukwu Rom n'ezie bu nke a na-apughi imeri emer, ma ozugbo a bugariri isi obodo ahụ gaa n'Owuwa Anyanwu, ikike ichi alaeze ukwu di ukwu otu ahụ agaghizi ekwe omume. Constantine gbaliri inogide na-achikwa site n'ikekorita alaeze ahụ n'etiti umu ya nwoke ato, ma nke ahụ naani mere ka ndakpo nke alaeze ukwu mbu ahụ gaa n'ihu kari.

Mgbe ọchịchị papacy nọrọ n'ọcheeze nke ụwa n'afọ 538, na Nzuko nke Atọ nke Orleans e nyere iwu banyere Ụbọchị Sọnde. N'uzọ dị otu a, n'afọ 606, Mohammed malitere ozi amụma ya, ma n'uzọ ihe nnọchianya ọ nọchiri anya opi ahụ nke ga-abụ ihe ndị odeakuko na-akowa dika "utari nke choochi dapuru n'ezi okwukwe." Akuko ihe mere eme nke ahuhu mbu na nke abuo, nke malitere site n'ozu Mohammed n'afọ 606, kwusiri na Oktoba 22, 1844, mgbe opi nke asaa dara.

Ahuhu nke abuo agafewo; ma, lee, ahuhu nke atọ na-abia oso oso. Mmuo-ozu nke asaa wee kpo opi; e wee nwee nnukwu olu n'elugwe, na-asi, Alaeze nile nke ụwa a aghowo alaeze nke Onyenwe anyi, na nke Kraist Ya; ọ ga-achikwa ruo mgbe ebighi ebi na mgbe nile ebighi ebi. Mkpughe 11:14, 15.

N'akuko ihe mere eme nke Ahuhu abuo mbu ahụ, a meriri Constantinople, isi obodo Rom nke owuwa anyanwu, n'afọ 1453, ma n'afọ 1798 e nyere Rom papal nke odida anyanwu ahụ onya ya na-egbu egbu. "Ihe otiti nke uka dapuru n'ezi okwukwe," emewo ka Rom nke ochichi mmadu na Rom nke okpukpe daa. Nzuko atọ ahụ nke Rom Oge A na-emezu n'iwu Sode na-abia n'oge na-adighi anya na United States.

"Ndi Protestant nke United States ga-abu ndi mbu igbatu aka ha n'ofe oghere miri emi ahụ iji jide aka nke Spiritualism; ha ga-agafe n'elu abis ahụ iji soro ike Rome jikota aka; ma n'okpuru mmetuta nke njiko okpukpu atọ a, obodo a ga-agbaso nzokwu nke Rome n'izopia ikike nke ako na uche." The Great Controversy, 588.

N'oge ahụ, Alakuba nke Ahuhu nke atọ ga-emezu ikpe Chineke megide Rom nke Oge A n'ihimanye ofufe ubochi Sode, dika O mere ya n'ihе banyere Rom ndi ogo mmuo na Rom nke papacy. N'ihе banyere Rom ndi ogo mmuo, O jiri opi anọ mbu mee ka ochichi Rom kwusi n'isi obodo Rom nke odida anyanwu ruo n'afọ 476, n'ihі na mgbe afọ 476 gasiri, ọ dighi onye ochichi obodo ahụ sitere n'agburu Rom. Ka ọ na-erule 1453, opi nke ise nke Alakuba wetara njedebe nke ochichi Rom na Rom nke owuwa anyanwu. Ka ọ na-erule 1798, e wetara ochichi papal nke nkewa iri gara aga nke mba ndi Europe na njedebe n'akuko ihe mere eme nke opi nke isii nke Alakuba. Mbibi nke alaeze obodo nke Rom, ma nke odida anyanwu ma nke owuwa anyanwu, tinyere alaeze okpukpe nke Rom, mere n'iso mmanye ofufe anyanwu nke ndi ogo mmuo.

"Ndi nke United States abuo ndi e mere amara; ma mgbe ha ga-egbochi nnwere onwe okpukpe, hapu Protestantism, ma nyekwa popery nkwardo, mgbe ahụ oke ikpe omuma ha ga-ezu, a ga-edekwa 'ndapu n'ezi okwukwe nke mba' ahụ n'akwukwo nke elugwe. Nsonaazu nke ndapu n'ezi okwukwe a ga-abu mbibi nke mba." Review and Herald, May 2, 1893.

Ngwa atọ e si etinye amuma na-eguzobe agwa mmezu ikpeazu nke amuma ahụ dabere n'agwa mmezu abuo mbu ahụ. N'ubochi Septemba 11, 2001, Ahuhu nke atọ rutere n'akuko ihe mere eme. O rutere na mbu n'ubochi Oktoba 22, 1844, n'ihі na Ahuhu nke atọ bu opi nke asaa, opi ahụ wee malite ikpo n'oge ahụ. Ma, dika o di n'ebe Izrel oge ochie no, Izrel nke oge a hoooro nnupuisi wee bute oge ikpafu n'ozara kama imecha oru ahụ. Ya mere, oge akara nke mmuo-ozu nke atọ ka e gbuuru oge, ruo mgbe ọ malitere ozo n'ubochi Septemba 11, 2001.

"N'ime afọ iri anọ, ekweghi ekwe, ntamu-ntamu, na nnupuisi mechiri Izrel oge ochie uzọ ibanye n'ala Kenean. Otu mmehie ndi a kwa egbochila mbata Izrel nke oge a n'ime Kenean

nke eluigwe. N'ọ̀nọ̀du abụọ ahụ, nkwa Chineke abughị ihe kpatara ya. Ọ bụ ekweghị ekwe, ihu ụwa n'anya, enweghị ido onwe nye, na esemokwu n'etiti ndị na-ekwu na ha bụ ndị nke Onyenwe anyị ka mere ka anyị nọrọ n'ụwa a nke mmehie na mwute ọtụtụ afọ." Selected Messages, akwụkwọ nke 2, 69.

Chineke anaghị agbanwe agbanwe, Ọ na-ekpekwa ikpe dika ihè e nyere si dị. Izrel nke oge a nwere ihè e nyere kariya Izrel oge ochie, a gwakwa anyị na "otu mmehie ndị ahụ egbuola oge nbata nke Izrel nke oge a n'ime Kenan nke eluigwe." Ọ bụrụ na a jidere Izrel nke oge a naanị n'akauntụ ihè ahụ e jidere Izrel oge ochie n'akauntụ ya, nke ahụ ga-ezuru; ma ha nwere ihè kariya. Ya mere, ọ bụrụ na ọ bụ "otu mmehie ndị ahụ" kpatara "Izrel oge ochie" iji jeghariya n'ozara ruo "afọ iri anọ," mgbe ahụ ọ bughị naanị na a chụgara Izrel nke oge a n'ime "ozara" n'ime nnupụisi nke 1863, kama e deberekwaa ha n'ezie ka ha nwụọ n'ebe ahụ. "Mmehie" ha egbuola oge ọrụ nke mmụọ ozi nke atọ ruo ugbu a.

"Mmụọ-ozi ahụ siri, 'Mmụọ-ozi nke atọ na-ekekọta ha, ma ọ bụ na-akara ha akara, n'ụkwùkwù maka ụlọ nkwaọba ihe nke eluigwe.' Obere igwè a yiri ndị nchekasiri n'obi, di ka a ga-asị na ha agafeela n'ime ọnwunwa na ọgụ siri ike. Ọ pụtakwara di ka anyanwụ ka si n'azu igwe ojii pụta ma mụkwasi ihu ha ihè, nke mere ka ha yie ndị mmeri, dika a ga-asị na mmeri ha fọdurụ naanị ntakiri ka e nweta ya." Early Writings, 88.

Mmehie ndị ahụ e mere ka e site n'aka ha chụpụ Izrel oge ochie ka ha nwụọ n'ozara bụkwa ndị egbuola oge ọrụ nke mmụọ-ozi nke atọ nke bjarutere n'ụbọchị Ọktoba 22, 1844.

"Mgbe Jisọs meghere ọnu ụzọ nke Ebe Nsọ Kasị Nsọ, e mere ka a hụ ihè nke ụbọchị izu ike, e wee nwalee ndị nke Chineke, dika e si nwalee ụmụ Izrel n'oge ochie, ka e wee hụ ma ha ga-ebebe iwu Chineke. Ahurū m mmụọ ozi nke atọ ka ọ na-atụ aka n'elu, na-egosi ndị ahụ nwere ndakpọ olileanya ụzọ ha ga-esi ruo Ebe Nsọ Kasị Nsọ nke ụlọ nsọ nke eluigwe. Ka ha ji okwukwe na-abanye n'Ebe Nsọ Kasị Nsọ, ha na-ahụ Jisọs, olileanya na ọnu wee pụta ọzọ di ọhụrụ. Ahurū m ha ka ha na-eleghachi azụ, na-enyocha ihe ndị gara aga, site n'ikwusa ọbịbia nke abụọ nke Jisọs, sitekwa n'ahumahu ha ruo n'igafe oge ahụ n'afọ 1844. Ha na-ahụ ka e si kọwaa ndakpọ olileanya ha, ọnu na ntụkwasi obi wee nye ha ndụ ọzọ. Mmụọ ozi nke atọ emeela ka ihè gbaa n'oge gara aga, n'oge ugbu a, na n'ọdinihu, ha makwara na Chineke n'ezie eduwo ha site n'usoro nduzi Ya di omimi." Early Writings, 254.

Mmụọ-ozi nke atọ bụ mmụọ-ozi nke ikà akara, ọ bjarutere n'ụbọchị Ọktoba 22, 1844, ma e gbuola oge n'ọrụ ya n'ihu otu mmehie ahụ ndị mere ka Izrel oge ochie nwụọ n'ozara. Oge e gbuola n'ihu nnupụisi nke 1863, bụ igbu oge n'ọrụ mmụọ-ozi nke atọ, ya mere e gbochiela ma gbuokwa oge n'ikà akara ahụ ruo ihe kariri otu nari afọ.

"[Ọnụ Ọgụgụ 32:6–15, e hotara.] Onyenwe anyị Chineke bụ Chineke ekworo, ma Ọ na-adi ogologo ntachiobi n'ihe gbasara mmehie na njehie nke ndị Ya n'ogbo a. Ọ bụrụ na ndị nke Chineke ejeghari n'izu Ya, ọrụ Chineke gaara aga n'ihu, a gaara ebutekwa ozi nile nke eziokwu nye mmadụ nile bi n'elu ụwa dum. Ọ bụrụ na ndị nke Chineke ekwerewo Ya ma bụrụ ndị na-eme okwu Ya, ma ọ bụrụkwa na ha edebewo iwu Ya, mmụọ ozi ahụ agaghị abia na-efeghari n'etiti eluigwe n'ozu nye mmụọ ozi anọ ahụ ndị ga-ahapụ ifufe ka ha fee n'elu ụwa, na-eti mkpu, Jide, jide ifufe anọ ahụ ka ha ghara ife n'elu ụwa ruo mgbe m ga-akara ndi ohu

Chineke akara n'egedege ihu ha. Ma n'ih i na ndi mmadu anaghi erube isi, ha enweghi ekele, ha adighi nsọ, dika Izrel oge ochie, a na-agbatı oge ka mmadu nile wee nu ozi ikpeazu nke ebere nke a na-ekwusa n'olu ike. E gbochiela oru Onyenwe anyi, a akwadokwa oge nke ikara akara. Otutu anubeghi eziokwu ahụ. Ma Onyenwe anyi ga-enye ha ohere inu ya ma toghata, nnukwu oru Chineke ga-agakwa n'ihu." Manuscript Releases, volume 15, 292.

N'abalı iri na otu nke Septemba, 2001, mmuo ozi nke ato bjarutere ozọ, oge nke imechi akara ahü nke e gbuola oge ya kemgbe nnupuisi nke 1863 wee malite ozọ. O bu mbata nke Islam nke Ahuhu nke ato, nke bukwa opi nke asaa nke na-akara mmalite oge imechi akara ahü. Oge imechi akara ahü malitere na mbata nke mmuo ozi nke ato n'abalı iri abuo na abuo nke Oktoba, 1844, mgbe opi nke asaa malitere ifu, ma e gbochiri ma gbuokwa oge opi ahü.

Mmuo-ozi ahü nke m huru ka o guzo n'elu oké osimiri na n'elu uwa weliri aka ya elu n'ebe eluigwe di, O wee nuu iyi site n'aha Onye ahü nke di ndu ruo mgbe ebighi ebi, Onye kere eluigwe na ihe ndi di n'ime ya, na uwa na ihe ndi di n'ime ya, na oké osimiri na ihe ndi di n'ime ya, na oge agaghi adikwa ozọ: Ma n'ubochi olu nke mmuo-ozi nke asaa, mgbe o ga-amalite ifu opi, a ga-emezu ihe omimi nke Chineke, dika O kwusara ya ndi ohu Ya, bu ndi amuma. Mkpughe 10:5-7.

"Olu" nke mmuo-ozi nke asaa ahü, bu olu nke mmuo-ozi ahü nke Mkpughe isi nke iri na asato, nke siri n'eluigwe rıdata mgbe a tudara nnukwu ulo nile nke Obodo New York.

Mgbe ihe ndi a gasiri, ahuru m mmuo ozi ozọ ka o si n'eluigwe rıdata, onye nwere ike di ukwu; ebube ya wee mee ka uwa muo ihè. O wee tie mkpu n'olu ike, si, Babilon ukwu ahü adaala, adaala, o ghoola ebe obibi ndi mmuo ojoo, na ebe e jidere mmuo o bu la na-adighi ocha, na onu ulo nnunu o bu la na-adighi ocha na nke a kporo asi. N'ih i na mba niile anuwo mmanya nke iwe nke ikwa iko ya, ndi eze nke uwa esorokwa ya kwaa iko, ndi ahia nke uwa esitewokwa n'uba nke ihe utọ ya baa ogaranya. Mkpughe 18:1-3.

"Olu" nke mmuo ozi ahü di ike nke na-arıdata, na-enye ndi mmuo ozi iwu ka ha jide ifufe anọ ahü, ndi a na-anochi anya ha di ka "inyinya iwe" nke na-achọ ipu n'ike ma wetara onwu na mbibi n'uzo ya.

"Ndi mmuo ozi nke Chineke na-eme ihe O nyere ha n'iwu, na-egbochi ifufe nke uwa, ka ifufe ahü ghara ife n'elu uwa, ma o bu n'elu oké osimiri, ma o bu n'elu osisi obula, ruo mgbe a ga-akara ndi ohu Chineke akara n'egedege ihu ha. A na-ahü mmuo ozi ahü di ike ka o na-arigo site n'owuwa anyanwu (ma o bu n'owuwa anyanwu anyanwu). Nke a, onye kacha ike n'etiti ndi mmuo ozi, ji akara nke Chineke di ndu n'aka ya, ma o bu nke Onye ahü nani Ya nwere ike inye ndu, Onye ahü nwere ike ide n'egedege ihu akara ma o bu ihe e dere ede, ndi a ga-enye anwughi anwu, ndu ebighi ebi. O bu olu nke mmuo ozi a kasi elu ka nwere ikike inye ndi mmuo ozi anọ iwu ka ha jide ifufe anọ ahü n'aka ruo mgbe aruchara oru a, na ruo mgbe o ga-enye oku ka a tohapu ha." Testimonies to Ministers, 445.

Mmuo-ozi ahü nke na-enye ndi mmuo-ozi anọ ahü iwu ka ha jide ifufe ndi ahü, bu mmuo-ozi nke Mkpughe isi nke iri na asato, onye na-eme ka uwa munye ihè site n'ebube Ya, "olu ike" ya bukwa olu nke mmuo-ozi nke asaa.

“Lee ihe oyiyi e nyere na Mkpughe 7 maka nchebara echiche anyị na nkasi obi anyị na agbamume anyị! E nyere ndị mmụọ ozi anọ iwu ka ha ruo ọrụ n’elu ụwa. Ma Otu Onye, Onye ji inye Onwe Ya ka ọ buru mgbaputa ya zuta ụwa, nwere mmadụ ole na ole a hoputara. Ònye ka ha bu? Ndị ahụ na-edebe iwu nile nke Chineke ma nwee okwukwe nke Jisọs.

“A kporo ntị Jọn gaa n’ebe ọzọ a na-ahụ ihe: ‘Ahụkwara m mmụọ ozi ọzọ ka ọ na-arigo si n’owuwa-anyanwu bịa, onye nwere akara nke Chineke dị ndụ’ (Mkpughe 7:2). Ònye ka nke a bu? Mmụọ Ozi nke ọgbugba-ndụ. Ọ na-abịa site n’owuwa-anyanwu. Ọ bu Ìhè-Ụtutu nke si n’eluigwe bịa. Ọ bu Ìhè nke ụwa. ‘N’ime Ya ka ndụ di; ndụ ahụ bukwa ìhè nke mmadụ’ (Jọn 1:4). Nke a bu Onye Aizaya kowara: ‘N’ihi na amuru anyị Nwa, e nyekwara anyị Okpara: ọchịchị ga-adịkwasi n’ubu Ya; a ga-akpokwa aha Ya Onye Dị Ebube, Onye Ndumodu, Chineke Dị Ike, Nna Ebighi Ebi, Onyeisi Udo’ (Aizaya 9:6). O tiri mkpu, di ka Onye nwere idi elu kari ndi agha mmu ozi nke eluigwe, nye ndi e nyere ike imebi uwa na oké osimiri, na-asị, ‘emerukwala ụwa, ma ọ bu oké osimiri, ma ọ bu osisi, ruo mgbe anyi ga-akarị ndi ohu Chineke anyi akara n’egedege ihu ha’ (Mkpughe 7:2, 3).”

“Nke a bu njikota nke ihe Chineke na nke mmadụ. E nyere ndi mmu ozi anọ iwu ka ha jide ifufe anọ ahụ n’aka ruo mgbe ha natara okpukpo Ya. Guo isiakwukwo ahụ dum. Mkpu a, ‘Unu emerula ahụ,’ ka Onye Mweghachi, Onye Mgbaputa, kwuru.

“A ga-egbochi ikpe na onuma naani ruo nwa oge ntakiri ruo mgbe a ga-arụ ọrụ ufodu. Ozi ahụ, ozi ikpezu nke ido aka na ntị na ebere, egbuola oge n’iru ọrụ ya n’ihi ihu ego n’anya nke onwe, ihu idi mfe n’anya nke onwe, na adighi ekwesị nke mmadụ ime ọrụ nke di mkpa ka e mee. Mmụọ-ozu ahụ nke ga-eme ka ụwa gbaa ìhè site n’ebube Ya echerewo ndi mmadụ bu ngwáoru, ndi ìhè nke eluigwe puru isi n’ime ha puta ìhè, ma ha si otú a soro ruoko ọrụ inye, n’ime idi nsọ na idi njo nke mkpa ya, ozi ahụ nke ga-ekpebi akara aka nke ụwa.” Manuscript Releases, volume 15, 222.

Mmụọ-ozu nke atọ, onye bu Kraist, bukwa mmu-ozu nke ikpochi akara, onye bjarutere n’ubochi Oktoba 22, 1844, ma n’ihi nnupuisi nke ndi Chineke, aru ọrụ Ya nke ikpochi akara ndi ahụ di otu narị puku iri anọ na anọ egbuola oge ruo Septemba 11, 2001. Mgbe ahụ, Alakuba nke Ahuhu nke atọ, wedara nnukwu ulo ndi di na New York n’ala, ma usoro ikpochi akara ahụ malitere. N’oge ahụ mba di iche iche wee “wee iwe, ma a ka na-egbochi ha.” Olu mbu nke Mkpughe isi nke iri na asato, bu olu ahụ nke na-enye ndi mmu-ozu anọ iwu ka ha jide, mgbe a na-akpochi akara n’ahụ ndi Chineke.

Jisọs na-eji mmalite egosi mgbe niile njedebe, ma n’ubochi Februwari 26, 1993, Alakuba nke Ahuhu nke atọ gbawara bombu ugboala n’ebe a na-adoba ugboala di n’okpuru ala nke Ulo Elu Uguwu nke World Trade Center. Mgbawa ahụ butere nnukwu mmebi n’ulo ahụ, gbuo mmadụ isii ma meruo ihe kari otu puku ndi ozo ahụ. Ọ bu ezie na mwakpo ahụ emeghi ka ulo elu ndi ahụ daa, ọ bu nnukwu omume iyi oha egwu n’ala United States ma buru ihe buru uzo gosi ihe omume nke Septemba 11, 2001.

Oge mmechi ahụ malitere na Septemba 11, 2001, ma ọ gunyere ido aka na ntị tupu ya afọ asato. Mwakpo Alakuba wakporo Izrel n’Oktoba 7, 2023 bu ido aka na ntị tupu njedebe nke oge mmechi ahụ. E guzosila njirimara amuma nke Ahuhu nke atọ site na njirimara amuma nke Ahuhu abuo

mbụ. N'amaokwu mmeghe nke isi nke itoolu nke Mkpughe, e gosiputara mmechi nke otu nari puku iri anọ na anọ ahụ.

Anyị ga-atụle isiokwu ahụ n'isiokwu na-esonụ.

“Ọ bụrụ na ihe nlereanya dị otu a ga-abia, ụdị ikpe dị ukwuu otu a n'elu ụwa ikpe mara, ebee ka ebe mgbaba ga-adị maka ndị nke Chineke? Olee otú a ga-esi chebe ha ruo mgbe iwe ahụ gafere? Jón hụrụ ihe ndị mejuputara okike—ala ọma jijiji, oke ifufe, na esemokwu ndoro ndoro ọchịchị—ka e sere ha dika ihe mmụọ ozi anọ na-ejide. Ifufe ndị a nọ n'okpuru njikwa ruo mgbe Chineke nyere okwu ka a hapụ ha. N'ebe ahụ ka nchekwa nke nzuko Chineke dị. Ndị mmụọ ozi nke Chineke na-eme ihe Ọ nyere n'iwu, na-egbochi ifufe nke ụwa, ka ifufe ndị ahụ ghara ife n'elu ụwa, ma ọ bụ n'elu oke osimiri, ma ọ bụ n'elu osisi ọbụla, ruo mgbe a ga-akara ndị ohu Chineke akara n'egedege ihu ha. A hụrụ mmụọ ozi dị ike ahụ ka ọ na-arigo site n'ọwụwa anyanwụ (ma ọ bụ ọwụwa anyanwụ anwụ). Nke a, onye kasị ike n'etiti ndị mmụọ ozi, nwere n'aka ya akara nke Chineke dị ndụ, ma ọ bụ nke Onye ahụ naanị Ya nwere ike inye ndụ, Onye nwere ike ide n'egedege ihu akara ma ọ bụ ihe e dere ede, ndị a ga-enye anwughị anwụ, ndụ ebighị ebi. Ọ bụ olu nke mmụọ ozi a kacha elu ka e nyere ikike inye ndị mmụọ ozi anọ ahụ iwu ka ha debe ifufe anọ ahụ n'ime njikwa ruo mgbe arụchara ọrụ a, na ruo mgbe ọ ga-enye iwu ka a tọhapụ ha.

“Ndị na-emeri ụwa, anụ arụ, na ekwensu, ga-abụ ndị a ga-enwe mmasi n'ebe ha nọ, ndị ga-anata akara nke Chineke dị ndụ. Ndị aka ha na-adighị ọcha, ndị obi ha na-adighị ọcha, agaghị enwe akara nke Chineke dị ndụ. Ndị na-achikọta mmehie n'obi ha ma na-eme ya n'omume, a ga-agafere ha. Naanị ndị, n'ọnọdụ obi ha n'ihu Chineke, na-ejuputa ọnọdụ nke ndị na-echegharị ma na-ekwuputa mmehie ha n'ụbọchị ukwu ahụ nke mkpuchido mmehie nke ihe oyiyi ya na-emezu, ka a ga-amata ma kaa ha akara dị ka ndị kwesiri nchebe Chineke. A ga-agu aha ndị ahụ nke na-ele anya, na-echere, na-echekwa nche maka mputa nke Onye Nzọputa ha—n'ịdị uchu na n'ọchịchọ karịa ndị na-eche ụtutu—n'etiti ndị ahụ e mechiri akara. Ndị ahụ bụ ndị, ebe ihè nile nke eziokwu na-enwusi ike n'ime mkpuru obi ha, kwesiri inwe ọrụ ndị kwekọrọ n'okwukwe ha kwuputara, ma mmehie arata ha, ha na-eguzobe arụsị n'obi ha, na-emebi mkpuru obi ha n'ihu Chineke, ma na-emetọ ndị ha na ha na-ejikọta onwe ha na mmehie, a ga-ehichapụ aha ha n'akwukwọ nke ndụ, a ga-ahapụkwa ha n'ọchịchiri etiti abali, ebe ha enweghị mmanụ n'ite ha tinyere oriona ha. ‘Ma n'ebe unu nọ, unu ndị na-atụ egwu aha M, Anyanwụ nke Ezi Omume ga-awapụ, ya na ọgwụgwọ n'akukụ nku Ya.’”

“Ikpochi akara a nke ndị ohu Chineke bụ otu ihe ahụ e gosiri Ezikiel n'ọhụhụ. Jón kwa abụwo onye àmà nke mkpughe a kacha dị ịtụnanya. Ọ hụrụ oké osimiri na ebili mmiri ya ka ha na-ada ụda, na obi ndị mmadụ ka ọ na-ada ha mba n'ihì egwu. Ọ hụrụ ụwa ka a kpaliri, na ugwu ka a tūbara n'etiti oké osimiri ahụ (nke na-eme n'ezie n'uzọ nkịti), mmiri ya ka ọ na-ada ụda ma na-adikwa n'ogbaaghara, na ugwu ndị ahụ ka ha na-ama jijiji n'ihì iri elu ya. E gosiri ya ihe otiti, ọrià na-efe efe, agụụ, na ọnwụ ka ha na-arụ ọrụ ha dị egwu.” Testimonies to Ministers, 445.